

It-Teknika Tar-Rumanz

Il-hila li wiehed jikteb rumanz suret in-nies tiddependi mit-tagħlim li wiehed ikollu fit-teknika ta' din l-arti. Ikun kollu għalxejn li jkollok sugġett sabih u originali, kemm-il darba ma tagħrafx thaddmu. Anqas ma jiswa li jkollok idjomi qawwija, vokabularju għoli u frażijiet shah, jekk ma tkunx taf sewwa kif tiżvolgi u thaddem is-sugġett skond it-teknika tar-rumanz.

Il-problema tar-rumanzier tal-lum hi bil-bosta aktar iebsa mill-problema tar-rumanzier ta' mqar ftit snin ilu. Il-pubbliku llum għandu bosta faċilitajiet fejn iqatta' l-hin battal, u kemm-il darba r-rumanz ma jkunx mktub "from the reader's point of view", kif ighidu l-Ingliżi, jiġri li l-pubbliku jippreferixxi jinqeda b'dawn il-mogħdijiet ta' żmien, milli joqgħod ighaddi l-hin jaqra, ihabbat mohhu u jgharraq għajnejh.

Ir-rumanz modern jehtieg ikun miktub b'sengħa u b'reqqa akbar mis-soltu. Il-lum il-qarrej jiddejjaq jaqra rumanzi mib-nijin fuq sfond storiku, mimlijin b'ħafna esaġerazzjonijiet mingħajr l-iċken dawl ta' verità. Aktar ma l-grajja tkun misluta mill-hajja kif tabilhaqq ngħixuha, u mfissra bis-sempliċità kollha mingħajr deskrizzjonijiet twal li jdejqu, aktar ir-rumanz jingħoġob.

F'kull rumanz miktub skond is-sengħa għandek dejjem issib tliet karattri ewlenin. Dawn it-tliet karattri, Chesterton, fi studju li għamel dwar ir-rumanz, għażilhom minn xulxin billi xebbahom ma' San Ġorġ, id-Dragun u l-Prinċipessa. Minn hawn nifhemu li f'kull rumanz jehtieg li jkun hemm dawn it-tliet karattri: il-Prinċipessa, bhala mudell li tiġbed l-imħabba; id-Dragun, bhala mudell li jrid jeqred l-imħabba, u San Ġorġ, bhala x-xempju li jitqabad għall-imħabba u jkun ihobb fi-istess hin.

Wiehed jehtieg joqgħod attent li ma jagħtix importanza żejda lill-karattri sekondarji. Inkella jiġri li l-karattri ewlenin ma jidhrux qawwija biżżejjed f'għajnejn il-qarrej. It-teknika tar-rumanz tghallimna li l-karattri sekondarji qegħdin biss biex jagħtu qawwa akbar lill-karattri ewlenin.

Hi haġa ċara daqs il-kristall li anqas ma jkun hemm karattri, il-qarrej anqas ihabbat mohhu u aktar jifhem s-sugġett malajr. Għaldaqshekk jekk kemm-il darba nkunu nistgħu ninqadew b'erba' karattri, ahjar milli ninqadew b'hamsa. Il-karattri żejda ma jiswewx hlief biex ihawdu mohh il-qarrej.

Ta' min joqgħod attent ukoll li kemm il-karattri prinċipali kif ukoll il-karattri sekondarji għandhom jibqgħu jidhru fil-grajja sa' l-aħħar u mhux ighibu ħabta u sabta bla ma nkunu

nafu x'sar minnhom. Dan hu wiehed mid-difetti li jaghtu hafna fil-ghajn u jnaqqsu mhux ftit mill-pregju tar-rumanz.

In-naturalizza fil-karattri hi haga ohra tabilhaqq ta' min jiehu hsiebha. Ghax aktar ma l-karattri jkunu naturali, aktar ir-rumanz jiehu atmosfera sabiha. Biex infisser ruhi ahjar, il-karattri huma awtomatikament in-nifs li jaghti l-hajja lir-rumanz. Ghaldaqshekk ma naghmlux hazin li noqogħdu nistud-jaw sewwa x-xeħta tal-karattri qabel ma ndefsuohom fil-grajja. Jeħtieg li kull karattru jkun adattat u magħzul tajjeb skond il-parti tiegħu, mingħajr l-iċken difett ta' artiċċjalità.

Il-kittieb hemm bżonn li jżomm il-hin kollu quddiem għajnejh li dak li qieghed jikteb sejjer jinqara minn haddiehor. Għal daqshekk kull paragrafu, jew ahjar kull kelma, għandha tkun miktuba b'dik il-qawwa ta' hegga li tqajjem u tqanqal l-interess u l-attenzjoni tal-qarrej. Għaliex jeħtieg li nifmuha darba għal dejjem li l-entuzjażmu hu meħtieg fil-kitba daqs kemm is-sinċerità hemm bżonnha fil-priedki.

Xi whud mill-kittieba jsibuha bi tqila mhux ftit, ta' kull darba li jippruvaw joholqu xi suġġett. Arahom iqattgħu s-siġhat shaħ iqallbu u jixtarru l-kitba ta' haddiehor sakemm forsi fi-ahħar jirnexxielhom jizvolgu suġġett. Izda b'daqshekk ma jkunux ħlief effettivament serqtu x-xogħlijiet ta' kittieba ohra.

Biex toħloq suġġett ma jfissirx li għandek tikkomunika mal-kitba ta' haddiehor. Biżżejjed ikollok għajn li taf kif tabilhaqq tosserva dak li jigri madwarek. Għaliex il-hajja, minnha nfisha, mhix ħlief sensiela shiha ta' suġġetti varjati. Aktar ma tkun taf tosserva dak li jghaddi minn għala l-bniedem, aktar is-suġġetti jidhru sbieħ u qawwija quddiem għajnejk.

L-istil huwa wkoll element ieħor importanti hafna fit-teknika tar-rumanz. In-naturalezza fil-karattri, il-qawwa ta' kif tfisser l-idejat, is-sbuhija fit-tifsir tad-dehriet u l-kwadri hajja fi-incidenti, ilkoll mekkanikament jiddependu mis-safa u ċ-ċarezza ta' l-istil. Izjed ma jkollok stil hafif u fi-istess hin mexxej, izjed il-grajja tidher sabiha u qawwija. Is-sempliċità m'ħawnx isbah minnha. Boloh dawċ il-kittieba li joqogħdu jintilfu żżejjed fiż-żina tal-kliem. Għaliex mhux il-għażla ta' kliem li tagħmel l-istil sabih, izda aktar il-mod li bih tfisser ruhek.

Izjed, wiehed għandu joqgħod attent li jaghti ismijiet xierqa lill-karattri, għax huma li jagħtu ambjent ieħor u qawwa akbar lir-rumanz. Isem li ma jkunx magħzul tajjeb u bis-sengħa, huwa difett mhux ckejken. Qatt m'għandna nagħzlu isem barrani, la darba nkunu nistgħu ninqđew xorta wahda b'isem Malti. Anqas m'hi haga sabiha li tagħzel ismijiet twal u monotoni, għaliex mhux talli jtaqqlu s-sentenzi, izda wkoll saħansitra itappnu l-gmiel u l-ispontaneità tal-karattri.

Punt iehor importanti xorta wahda daqs l-isem, huwa l-laqam li ta' sikwit naghtu lil xi whud mill-karattri. Meta nlaqqmu lil xi karattru jehtieg li jkun jaqbel sewwa mat-tifsira tieghu. Jekk, nghidu ahna, nlaqqmu lil xi hadd "iblah", il-karattru tieghu m'ghandux ikun hliet ta' wiehed imberfel u belhieni. Inkella j'gri li l-laqam ma jkun ta' l-ebda htiega.

L-inċidenti, xejn anqas mill-karattri, ghandhom ikunu naturali kemm jista' jkun, minghajr esagerazzjoni fit-tnissil taghom u m'fissrin b'dik il-qawwa li jqanqlu s-simpatija tal-qarrej. Kull inċident ghandu jorbot awtomatikament ma' l-iehor sabiex nuru l-importanza tieghu fil-ġrajja.

Haġa ohra ta' min jaghti każha hi, li t-tmiem ta' kull rumanz ghandu jkun qawwi u li jiġbed l-attenzjoni ta' min ikun jaqra. Xejn ma jiswa' li jkollok bidu tajjeb hafna u t-tmiem ikun xi ftit dgħajjef. L-impressjoni tal-qarrej ghandha tissaħħah aktar fl-aħhar kapitlu, biex wara li jkun qarah, jibqa' impressjonat u miblugh fih in-nifsu itieghem il-ġrajja.